

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző:
Cím: *Árendőrök Budapest közélet-
mérés bajairól*
Forrás: *ez újság*
Bp. 1916. IX. 29.

Osztályozás	
Tárgy	381.631
Hely	
Idő	" 1916 "
Személy	
Helyszám	

A rendőrség Budapest közéletmérés bajairól.

(Üzelmek, visszaélések, csalások a cukorral, gyufával, zsírral, hüvelyessel és más élelmiszerekkel. — A vásárpénztár közegeinek súlyos visszaélései. — A bécsi marhavásár botránya. — Hadjárat a háboru hiénái ellen.)

A rendőrség 1915. évi működéséről szóló, tegnap már ismertetett évi jelentésének van egy fejezete, a mely a jelentés legérdekesebb részét képezi. Ez a kihágási rendészet beszámolója. Hónapról-hónapra kronológikus sorrendben ismerteti mindazokat az intézkedéseket, a melyek Budapest közéletmérése és az ország közszükségleteinek ellátása körül történtek. Hü képét adja a múlt év botrányos piaci állapotainak, rámutat hibákra, sőt olyan visszaélések leleplezéséről beszél, a melyek elintézésre várnak még, de semmi e tárgyban nem történt.

Ez a leleplezés a vásárpénztár közegeinek visszaéléseit tartalmazza, a melyekről a főkapitány jelentést tett *Bárczy István* polgármesternek. A vizsgálat megindításáról annak idején írtunk. De nem tudjuk, hogy azóta mi történt, megtorolták-e a visszaéléseket, vigyáznak-e, hogy azok meg ne ismétlődjenek? A mihelyest az ügy kikerült a rendőrség kezéből, elaludt, megszűnt és a vásárpénztár ma is a régi rendszer alapján működik, a minnek következménye a hus elviselhetetlen drágasága.

Az igen érdekes rendőri jelentés nevezetesebb pontjait a következőkben ismertetjük:

Január. A budapesti vendéglőkben és italmérő helyiségekben nagymennyiségben hamis hitelesítési bélyeggel forgalomba hoztak ivóedényeket. A visszásság megszüntetésére, a helyiségek ellenőrzésére és a megtorló eljárásra szigorú utasítást adtam ki.

A fővárosi tanács megállapította a tüzelőanyagok legmagasabb árát.

Február. Megjelentek a liszt kiméltése tárgyában kelt, a kukorica és különféle lisztek legmagasabb árát megállapító, továbbá a fémek és ötvözetek bejelentését és hadicélokra való igénybevételeit tárgyaló kormányrendeletek.

A vásárcsarnok igazgatósága kötelezővé tette az élelmiszerek árának helyes kiírását.

Márcziusban bukkantak fel az üzerek és árdragítók. A legkülönbözőbb élelmiszereket és szülkeletti cikkekét üzletük szükségleteinek kereteit nagyban meghaladó mértékben, tisztán üzérkedésre vásárolták össze úgy, hogy az élelmiszereknek a fogyasztó közönség elől ekként való elvonása a közönség megaláztatását és vagyoni érdekeit mind súlyosabban érintette. Rendkívül sok büntető eljárás indult az árdragítók ellen. Különösen a galicziai menekültek éltek vissza a vendégjoggal és így a tipikus árdragítókkal szemben gyakran kellett a tolonczoláshoz is folyamodni.

Közötte a főváros tanácsa a kenyér, kalács és egyéb péksütemények előállítására és árusítására tárgyában kiadott határozatait.

Megjelent a gabonaneműek, liszt-neműek, tengeri- és burgonyakészletek szállításához szükséges igazolványok tárgyában kelt miniszteri rendelet.

Áprilisban maximáltattak a különféle lisztek és a burgonya árai.

A belügyminiszter a költözködési költségek túlzott megszabását büntetendő kihágásnak minősítette.

Május. A rizsnek szállítása igazolványhoz köttetett.

Főkapitányi rendelet adatott ki, mely taxative felsorolja mindazon költségeket, a melyek a kiskereskedelemben a zab nagybani maximális árához a kereskedő által jogosan hozzászámíthatók.

Megállapították a minisztérium által a gyapjúárak is s a rendelet folyamánként néhány gyapjúkereskedő ellen az eljárást folytatva tettük.

A főkapitányság rendőri büntető osztálya érintkezésbe lépett a kereskedelmi és iparkamarával a budapesti tojáskereskedelem szabályozása s az e téren üzött visszaélések meggátolhatása céljából. Ennek következménye volt, hogy a budapesti tojáskereskedők csak igazolvánnyal vásárolhatnak tojástart.

Május havában maximáltattak a különféle bőrök árai is, s a detektívosztály megbízottát a bórkereskedelemben üzött visszaélések felderítésével.

Junius havában történt, hogy a budapesti piacokon és élelmiszerárúszító helyeken az indokolatlan drágaság mind nagyobb mértékű oltott. Ekkor szerveztük meg a piaci rendőrséget, a mely azóta működik az élelmiszerpiacokon. *Temérdek* visszaélést, árdragítást, hamis és hiányos mérlegelést, összervásárlást jelentett fel ma és minden nap ez a szervezet és a rendőrség, a mennaire a hatásköre

megengedi, nyomban intézkedik, az üzérkedőket pedig szigorúan bünteti. A népelelmező bizottság a rendőrség előterjesztésére elhatározta, hogy a piacokra kerülő élelmiszerek áráról időnkint ártájékoztatót bocsát ki.

Nyomoztattam a minisztérium utasítására a húsárak fokozódó drágulásának okai után és a beszerzett adatok alapján nagyméltóságodhoz kimerítő jelentést tettem.

Julius. Megjelent a husfogyasztás korlátozása tárgyában kelt miniszteri rendelet.

Julius havában maximálták Budapesten a tejárakat. A tejcsarnokokat és egyéb tejárusító helyeket tehát a legszigorubb ellenőrzés alá vettük. Sok esetben történt feljelentés, illetve indult meg eljárás tejkereskedők ellen a maximális tejárak túllépése miatt.

A cukor árakat is akkor állapította meg a minisztérium. A detektív-testület külön csoportját utasítottam a cukorral üzött visszaélések feljelentésére.

Augusztusban állapította meg a kormány a hüvelyesek maximális árát és az e téren üzött visszaélések miatt igen sok esetben megindított a rendőri büntető eljárás.

Ekkor kezdtek üzérkedni a gyufával is. Az üzelmeknek hamarosan véget vetett a rendőrség.

A naponként óriási mértékben fokozódó húsdrágaság okai után kutatva megállapítottuk, hogy a bizományosok részéről igen sok visszaélés történt, amely nagyrésztben előidézője a húsdrágaságnak. Ugyancsak felderítettük a vásárpénztár közegei részéről elkövetett visszaéléseket is. Az adatokat, miután előzőleg a vidéken is nyomozásokat folytattam, egy terjedelmes adatokkal támogatott átiratban Budapest székesfőváros polgármesterének tudomására hoztattam.

Szeptember. Visszaéléseket tapasztaltunk a cukorral való kereskedelem terén. Az üzérek ellen az eljárást folyamatba tettük. Ugyancsak ekkor tapasztaltuk, hogy egyes nagy- és kiskereskedők különösen a szárazfözelékféléket (babot, borsót, lencsét) a megállapított maximális áraknál aránytalanul magasabb árakon hozzák forgalomba, egyes közvetítők pedig a termelő és kereskedők közé tolazkodva mindenféle utakon és módokon ravasz furranggal a maximált termények árát mesterségesen megrövidítik.

Oktober. A rendőri büntető-osztály vezetője rendeletre nyomozást folytatott annak a megállapítására, melyek azon költségek, amelyek az élőmarha árát a közvetlen levágott állapotban való eladásig terhelik, s mennyiben reálisak ama költségfelszámítások, melyeket a budapesti mészárosok a minisztériumokban megtartott szaktanácskozásokon előterjesztettek. A közvágóhidon, az állatvásárpénztárnál, a vásárcsarnokokban, a községi élelmiszerüzemnél, a mészárosok ipartestületénél, egyes nagyvágóknál, nagy és kis mészárosiparosoknál lefolytatott nyomozás eredményéről nagyméltóságodhoz jelentést tettem.

Ekkor kezdett jelentkezni Budapesten a zsirhiány. A zsirák egyik napról a másikra rohamosan, ugrásszerűen emelkedtek. Nyomozást indítottam, amelynek adatai alapján az összes részletkérdésekre kiterjedő, terjedelmes nagy jelentést készítettem. E jelentésben a legpontosabban felsoroltam a Budapesten található még legkisebb mennyiségű zsirkeleteket is. A tapasztalt visszaélések miatt számtalan hentes, kereskedő, üzér ellen eljárás indult meg és nagyrésztük ellen büntető ítéletet hoztak.

Bizalmas uton arról szereztünk értesülést, hogy a hadseregszállítással foglalkozó marha, kereskedők és szállítók visszaéléseket követtek el. Detektiveket bízunk meg a nyomozással, a kiknek jelentése alapján tüzetes és kimerítő jelentés tétetett a cs. és kir. hadügyminisztériumhoz. A jelentések szerint az egyes depókban a hadsereg részére szállítandó marhákat közvetlen az átadás előtt sós korpával megetetik és azután megitatják. E visszaéléssel súlyukat jelentékenyen emelik, sőt egyes helyeken a hadsereg által megvett hizott marhákat galád módon az átvétel előtt sovány marhával is kicserélik.

Ugyancsak kiderítettük, hogy a wieni marhavásár árait a hadseregszállítók és nagybizományosok a felhajtásnak tetszés szerinti eszközözésével mesterségesen irányítják és szabják meg. A pozitív adatokat tartalmazó konkrét feljelentések áttétettek a büntügyi osztályhoz, amely azután ez alapon több üzér ellen megindította a nyomozást és eljárást.

Novemberben tiltotta el a tanács a tejszín és vaj készítését és forgalombahozatalát. A tejárusító üzletekben a tejhiányt okozó visszaélések és tejárús üzletekben napirenden levő tumultusok rendőri intézkedéseket provokálta.

Decemberben tartotta meg a rendőrség a sütőrazziaikat, cukrászműhelyek ellenőrzését és a burgonyazúzók a közegészségre veszedelmes üzelmeket leplezte le.

Kivonatossan közöltük csak a jelentést és mégis megdöbbenően sötét képet tár elénk. Ez a jelentés is mutatja, hogy nincs más mód, mint erélyes hadjáratot folytatni a háboru hiénái ellen.